

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

Διαφάνεια 1:

Η εργασία που θα παρουσιάσουμε υλοποιήθηκε στα πλαίσια περιβαλλοντικών προγραμμάτων Εθνικού Δικτύου Σχολείων με θέμα «Βιομηχανική Κληρονομιά- Βιομηχανικά Κτίρια στην Ερμούπολη». Ήταν ένα πρόγραμμα διετές.

Έγινε μια προσπάθεια μελέτης - συγκέντρωσης - αποτύπωσης με φωτογραφικό υλικό των βιομηχανικών κτιρίων του 19^{ου} και των πρώτων δεκαετιών του 20^{ου} αιώνα. Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός σημαντικών κτιρίων τόσο σε όγκο όσο και σε ποιότητα, που η τύχη τους δεν φαίνεται να διαγράφεται ιδιαίτερα καλή. Η εργασία αυτή αποβλέπει στο να συμβάλλει στην συνειδητοποίηση της αξίας όλου αυτού του κτιριακού πλούτου αλλά και των δυνατοτήτων που ο πλούτος αυτός προσφέρει για τη δημιουργική επαναχρησιμοποίηση και επανένταξή τους στη σύγχρονη ζωή, πράγμα άλλωστε που έχει ήδη αποδειχθεί στις λίγες περιπτώσεις που επιχειρήθηκε κάτι τέτοιο.

Διαφάνεια 2:

Ας κάνουμε ένα σύντομο πέταγμα πάνω από το Αιγαίο....Κυκλάδες.

Διαφάνεια 2α:

Οι κυκλαδίτες ήταν κατεξοχήν ναυτικοί. Στα περισσότερα Κυκλαδονήσια έχουν αναπτυχθεί αξιόλογοι οικισμοί και ακροπόλεις. Την 3^η χιλιετία π.Χ. αναπτύσσεται στον κυκλαδικό χώρο ένας από τους 5 μεγάλους πολιτισμούς του κόσμου, ο περίφημος Κυκλαδικός πολιτισμός που διεθνώς έχει ονομαστεί από τους ειδικούς: «ο πολιτισμός Κέρου -Σύρου»..

Διαφάνεια 2β:

Την παλαιότερη μαρτυρία για το νησί μας την δίνει ο Όμηρος. Στην Οδύσσεια αναφέρεται η ονομασία του νησιού, ΣΥΡΙΗ, που έχει δύο πόλεις και βρίσκεται κοντά στη Δήλο.

Η κεντροβαρική θέση στο Αιγαίο, ανάμεσα στα μικρασιατικά παράλια από τη μια μεριά και τα μεγάλα λιμάνια της Δυτικής Ευρώπης από την άλλη, υπήρξε ένας από τους λόγους της μεγάλης ανάπτυξης του νησιού και της ανάδειξής του σε κέντρο διαμετακομιστικού εμπορίου τον 19^ο αιώνα.

Διαφάνεια 3:

Η Άνω Σύρος είναι η μεσαιωνική πόλη, στενά συνδεδεμένη με τη Φραγκοκρατία στην Ελλάδα. Την περίοδο αυτή το νησί κατοικείται από έναν σχεδόν συμπαγή καθολικό πληθυσμό.

Περνώντας μέσα από την Ιστορία φτάνουμε στον 18^ο αιώνα, όπου είχαν αρχίσει να εμφανίζονται τέτοιες συγκυρίες, ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την κατοπινή ανάπτυξη του ελεύθερου λιμανιού που δεχόταν ξένα πλοία, την ανάπτυξη του εμπορίου και της ναυτιλίας.

Οι εμπορικές και ναυτιλιακές αυτές δραστηριότητες του 18^{ου} αιώνα θα αποτελούσαν υπόβαθρο για την ακμή του 19^{ου} αιώνα.

Διαφάνεια 4:

Με την κήρυξη της επανάστασης του 1821 χιλιάδες Έλληνες πρόσφυγες ζητούν καταφύγιο στη Σύρο και δημιουργούν την Ερμούπολη (την πόλη που επιλέξατε για το Συνέδριο).

Διαφάνεια 5:

Η δημιουργία της Ερμούπολης ήταν μια μικρή κοσμογονία στον Κυκλαδίτικο χώρο.

Στη Σύρο ξαναγεννήθηκε η Ελλάδα...είπε κάποτε ο Ελ. Βενιζέλος.

Η πείρα και η γνώση των προσφύγων, πλούσιων και φτωχών, δημιουργούν στη Σύρο, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες, το οικονομικό και πολιτιστικό θαύμα του 19^{ου} αιώνα.

Διαφάνεια 6:

Το 1826 η νέα πόλη αρχίζει να αναπτύσσεται από το εμπόριο και τη ναυτιλία.

Εκείνη την εποχή ιδρύεται το πρώτο εργοστάσιο Βυρσοδεψίας.

Αργότερα ακολουθούν τόσα άλλα εργοστάσια και βιοτεχνίες ώστε δίκαια η πόλη γίνεται το πρώτο βιομηχανικό κέντρο και λιμάνι της χώρας.

Διαφάνεια 7:

Είναι η γέφυρα που συνδέει τη Δύση με την Ανατολή. Όλα αυτά σπρώχνουν προς τα εμπρός. Το όνομά της ξεφεύγει από τα στενά όρια του Αιγαίου και ακούγεται στις μεγάλες πρωτεύουσες της Ευρώπης. Η ακτινοβολία του πλούτου αλλά και του πνεύματος δημιουργεί το πρώτο τουριστικό ρεύμα προς την Ελλάδα. Δεν είναι σχήμα λόγου λοιπόν ότι η Ερμούπολη είναι φερώνυμος όχι μόνο του Κερδώου αλλά και του λόγιου Ερμή. Το αποδεικνύουν η ιστορία των σχολείων της που είναι αρκετά, η ίδρυση βιβλιοθήκης, Μουσείου, Θεάτρου, οι τοπικές εφημερίδες, τα πολυάριθμα τυπογραφεία της, οι πνευματικοί άνθρωποί της...

Διαφάνεια 8, 9: (Φαίνονται φωτογραφίες του νησιού)

Διαφάνεια 10:

Η οικονομική ανάπτυξη του νησιού στηρίζεται σε τρεις βασικούς άξονες:

Ναυτιλία - Εμπόριο - Βιομηχανία

Διαφάνεια 11:

Τη ναυτιλιακή ανάπτυξη τη χρωστάει η Ερμούπολη κατά κύριο λόγο στη δράση της εταιρείας «Ελληνική Ατμοπλοΐα» που ιδρύεται το 1856.

Κύριος ρόλος της η διεξαγωγή της συγκοινωνίας στα νησιά και τις παράλιες πόλεις καθώς και η ατμοπλοϊκή σύνδεση της Ελλάδας με το εξωτερικό

Τον Απρίλιο του 1861 γίνονται τα εγκαίνια του ατμοκίνητου σιδηρουργείου, που ήταν γνωστό ως «Νεώριο και Μηχανουργείο Σύρου».

ΝΕΩΡΙΟ: Στις εγκαταστάσεις του Νεωρίου περιλαμβάνονται πολλά κτίρια με απλούστερη ή περισσότερο επιμελημένη κατασκευή.
Αξιόλογη είναι η κατασκευή που στεγάζει τα μηχανουργεία.
Ακόμα περισσότερο επιμελημένης κατασκευής είναι το κεντρικό κτίριο που στεγάζει το γραφείο του Νεωρίου.

(Επιστροφή στην Διαφάνεια 11):

Ταυτόχρονα υπήρξε ανάπτυξη στα ναυπηγεία της, τους Ταρσανάδες, που τροφοδοτούσαν όλη την Ελλάδα με πλοία.

Υπολογίζεται ότι αυτή την εποχή ναυπηγήθηκαν στους Συριανούς ταρσανάδες πάνω από 2000 πλοία. Αργότερα εδώ θα ναυπηγηθεί και το πρώτο σιδερένιο Ελληνικό Ατμόπλοιο.

Διαφάνεια 13: ΕΜΠΟΡΙΟ

Η Σύρος έχει γίνει «Κεντρική Αγορά».

Τον 19^ο αιώνα, και κυρίως τα πρώτα 50 χρόνια, η Σύρος αποτελεί αδιαφιλονίκητο κέντρο του διαμετακομιστικού εμπορίου

Κατά την εκπνοή όμως του 19ου αιώνα υπήρξε φανερή παρακμή του νησιού. Αιτίες αυτής της παρακμής η διάνοιξη του Ισθμού της Κορίνθου στα 1882 και η ανάπτυξη των σιδηροδρόμων στην Ελλάδα. Έτσι, η Σύρος χάνει τη πρωταρχική σημασία της και δίνει την θέση της στον Πειραιά.

(Επιστροφή στην Διαφάνεια 11):

Διαφάνεια 14: ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

- ✓ Η πρώτη βιομηχανία που ακμάζει στο νησί είναι η **κατεργασία δερμάτων**.
(Λόγω της ιδιαίτερης σημασίας που είχαν τα Βυρσοδεψεία για την Σύρο αποτέλεσαν αντικείμενο μελέτης της εργασίας μας για την δεύτερη χρονιά και θα επανέλθουμε αναλυτικά σε αυτά)
- ✓ Η **κατεργασία σιδήρου** συγκαταλέγεται επίσης στις πρώιμες βιομηχανικές δραστηριότητες *(Είδαμε ήδη για την Ελληνική Ατμοπλοΐα και το Νεώριο)*.
- ✓ Άλλος κλάδος με ξεχωριστή ανάπτυξη είναι η **αλευροβιομηχανία**.

Διαφάνεια 15:

Το 1861 ιδρύεται το πρώτο ατμοκίνητο αλευροποιείο στην Ερμούπολη από Τον Σταύρο Χρυσό.

Ακολουθούν: Βέλτσος, Μπούμπουλης, Παπανικολής - Βαφειάδης, Αποστόλου, Καλημέρης, Αφού Αθανασιάδου και άλλοι αργότερα.

Επίσης ιδρύεται το 1898 το «Μέγα ατμοκίνητο Μακαρονοποιείον των Αφών Βρατσάνου και το 1908 το «Ατμοκίνητο Ζυμωτήριο» του Ασημομύτη (Ενδεικτικά θα δούμε κάποιο φωτογραφικό υλικό για τα εργοστάσια Βέλτσου - Βρατσάνου - Ασημομύτη).

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΒΕΛΤΣΟΥ: Βρίσκεται στην Οδό Νικηφόρου Μανδηλαρά. Είναι ένα επιβλητικό τριώροφο κτίριο ιδιαίτερα αξιόλογο. Ανήκει στο Νεώριο της Σύρου και παραμένει αναξιοποίητο και σχεδόν κατεστραμμένο.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΒΡΑΤΣΑΝΟΥ - ΚΑΤΣΙΜΑΝΤΗ:

Βρίσκεται απέναντι από το Νοσοκομείο. Χτίστηκε το 1888. Στέγασε αρχικά το Εργοστάσιο Μολυβδοσκαγίο των Γιαμαλάκη - Βρατσάνου και από το 1909 το χρωματοποιείο Κατσιμαντή. Λειτουργήσε και ως το Β Παγκόσμιο πόλεμο και ως «Σκαγιάδικο» (όπως μαρτυρεί ο ψηλός τετράγωνος πύργος στο κέντρο της πίσω πλευράς).

Φαίνονται εδώ κάποια διαφημιστικά της εταιρείας Κατσιμαντή.

Το κτίριο τώρα έχει μετατραπεί σε Βιομηχανικό Μουσείο Ερμούπολης, είναι ο χώρος δηλαδή που βρισκόμαστε.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΑΣΗΜΟΜΥΤΗ: Βρίσκεται στην οδό Στ. Πρωίου 130. Το 1998 έγινε προσπάθεια συντήρησης του.

(Επιστροφή στη Διαφάνεια 14):

- ✓ Η βαμβακουργική βιομηχανία αναπτύσσεται από πολύ νωρίς στη Πάτρα, Λιβαδειά και Πειραιά ενώ στη Σύρο λίγο αργότερα.

Διαφάνεια 21: Ο Καλαδόπουλος ιδρύει το 1870 το πρώτο μεγάλο εργοστάσιο του είδους την «Ελληνική Βαμβακουργική Εταιρεία Ομόνοια»

Τον 19ο αιώνα και τις αρχές του 20^{ου} υπήρξε αλματώδης

ανάπτυξη της βαμβακουργικής ώστε η Ερμούπολη να

θεωρείται το Manchester της Ελλάδας

Χαρακτηριστικά πλεκτήρια και υφαντουργεία είναι των:

Λαδόπουλου, Βελισσαρόπουλου, Καρέλλα, Φουστάνου, κ.α.

(Ενδεικτικά θα δούμε κάποιο φωτογραφικό υλικό και πληροφορίες για τα εργοστάσια Λαδόπουλου, Βελισσαρόπουλου και Καρέλλα)

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΛΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Στο δρόμο προς τις εξοχές (ακριβώς στη διασταύρωση που πάει για τη Δελλαγράτσια) σώζεται ερειπωμένο το μεγάλο εργοστάσιο που ανήκε στον Αθ. Λαδόπουλο.

Στη θέση του εκτείνονταν και οι παλιότερες εγκαταστάσεις του μεγάλου βυρσοδεψείου Π. Καλουτά που πτώχευσε το 1895.

Στα τελευταία χρόνια πριν από το Β Παγκόσμιο Πόλεμο λειτούργησε ως «Βιομηχανία Βάμβακος» - Ανώνυμος Εταιρεία Σύρου».

Το κτίριο παρουσιάζει ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον για την κατασκευή του. Απέναντι από το εργοστάσιο σώζονται τα κτίρια που, στον επάνω όροφο, στέγαζαν τα γραφεία και το ισόγειο, τις αποθήκες και τους στάβλους της οικογένειας Λαδόπουλου.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΒΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ: Βρίσκεται στην Ηρώων Πολυτεχνείου. Χτίστηκε 1900 - 1905. Σήμερα στεγάζει το σούπερ μάρκετ ΝΕΩΡΙΟ.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΚΑΡΕΛΛΑ: Γνωστό και σαν Εργοστάσιο «Αιγαίο». Χτίστηκε το 1896 και βρίσκεται στην Ηρώων Πολυτεχνείου. Σήμερα στεγάζει το σούπερ μάρκετ Ατλάντικ. Το παλαιό εργοστάσιο έχει ως ένα βαθμό συντηρηθεί.

(Επιστροφή στη Διαφάνεια 14):

- ✓ Άλλες μικρότερες βιομηχανίες στη Σ'υρο ήταν: Σαπωναποία, Φεσοποία, Λουκουμοποία, Κτενοποία, Σημαντρίδες, Υαλουργείο, Παγοποιείο.

Ενδεικτικά παραθέτουμε κάποιες φωτογραφίες από κουτιά λουκουμιών που είναι το παραδοσιακό προϊόν της Σύρου.

Για το **ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟ** γνωρίζουμε πως δημιουργήθηκε το 1915. Λειτούργησε μέχρι το 1970. Σήμερα στη θέση του είναι ένα νεόδμητο κτίριο που στεγάζει γραφεία και υπηρεσίες.

ΠΑΓΟΠΟΙΣΕΙΟ: Σήμερα το κτίριο έχει αλλάξει μορφή και φιλοξενεί διάφορες χρήσεις.

Στη συνέχεια φαίνονται συγκεντρωμένα με τη μορφή πίνακα, τα βιομηχανικά κτίρια της Ερμούπολης. Ενδεικτικά θα δούμε μερικά:

Διαφάνεια 27:

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΦΟΛΕΓΑΝΔΡΟΥ-ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ - ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ-ΠΑΡΑΛΙΑΚΗΣ: Αναφέρονται και σαν αλευρόμυλοι Μπαρμπέτα. Πιθανή χρονολογία 1860-1870. Υπάρχει μια μαρμαρίνη επιγραφή με τρία ανάγλυφα κεφάλια και χρονολογία 1865. Το 1983 όλα τα εργοστάσια έχουν εγκαταλειφθεί και φιλοξενούσαν διάφορες χρήσεις. Το 1998 υπήρξε σημαντική αλλαγή στο οικοδομικό τετράγωνο.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΑΝΑΙΡΟΥΣΗ: Κοντά στο εργοστάσιο Βρατσάνου. Ιδρύθηκε το 1889. Σώζεται ο ψηλός τετράγωνος πύργος από το σκαγιαδικο Αναιρούση.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ Α.Κ.Ε.Σ.: Εργοστάσιο Ανώνυμος Κλωστοϋφαντουργική Εταιρεία Σύρου (1912 - 1914). Βρίσκεται στην Οδό Ηρώων Πολυτεχνείου και ιδρύθηκε από Δαρόπουλο και Μπουγιούρη. Λειτουργούσε μέχρι το 1956. Σήμερα κάποια κτίρια του συγκροτήματος είναι ερειπωμένα και άλλα φιλοξενούν διαφορετικές χρήσεις.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ: Κατασκευή «καλεμκερίων».

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΖΗΣΙΜΑΤΟΥ: Κατασκευή του 1931. Λειτουργούσε μέχρι πριν μερικές δεκαετίες και κατασκεύαζε πετσέτες και Μπουρνούζια

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ - ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗ: Σύγχρονο με του Μπαρμπέτα. Λειτουργεί από το 1927 ή το 1936 σύμφωνα με άλλες πληροφορίες. Σήμερα αναπαλαιωμένο στεγάζει διάφορα καταστήματα

ΣΜΥΡΙΓΔΑΔΙΚΟ: Η επιγραφή «ΝΑΞΟΣ» στην όψη του κτιρίου της οδού Ηρώων Πολυτεχνείου 18 - 20 μας δίνει την επωνυμία του εργοστασίου που επεξεργαζόταν σμύριδα από τη Νάξο.

Ιδρύθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα. Διέκοψε τις εργασίες του τη δεκαετία του 1960.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΠΟΤΟΠΟΙΣΙΑΣ: Παρήγαγε λεμονάδες και δεν υπάρχει πια.

Επανερχόμαστε λοιπόν στα Βυρσοδεψεία της Σύρου.

Διαφάνεια 33: Τα βυρσοδεψεία της Ερμούπολης βρίσκονται όλα συγκεντρωμένα στα νότια του λιμανιού σε μια περιοχή, ένα είδος θα λέγαμε βιομηχανικής ζώνης, όπου βρίσκονται τα ναυπηγεία, τα σφαγεία, καθώς και πολλά εργοστάσια.

Ο χώρος είναι κατάλληλος, γιατί βρίσκεται κοντά στο λιμάνι, σε ένα χώρο επίπεδο όπου δεν δημιουργούνται πολλά προβλήματα για το χτίσιμο των δεξαμενών και το άδειασμα των βρώμικων νερών στη θάλασσα.

Διαφάνεια 34:

Φαίνονται συγκεντρωτικά τα στάδια επεξεργασίας των σολοδερμάτων.

Οι βασικές φάσεις είναι: Η διαδικασία καθαρισμού, η δέψη και οι επεξεργασίες καλλωπισμού των δερμάτων.

Συνοπτικά μπορούμε να πούμε τα εξής:

Αφού φτάσουν τα ακατέργαστα δέρματα στο εργοστάσιο, αλατισμένα ή ξερά για να συντηρηθούν, βυθίζονται στις δεξαμενές που περιέχουν νερό και αφού φουσκώσουν καθαρίζονται με ένα κατάλληλο μαχαίρι εσωτερικά και εξωτερικά.

Στη συνέχεια μπαίνουν σε νέες δεξαμενές, οι οποίες περιέχουν αποτριχωτικές ουσίες (ασβέστη ή διάφορα οξέα). Αφού φύγουν οι τρίχες, τα δέρματα πλένονται εκ νέου και μπαίνουν σε άλλες δεξαμενές που περιέχουν αλεσμένο πευκοφλοιό, όπου και παραμένουν μερικές εβδομάδες.

Τέλος, πλένονται με άφθονο νερό, απαλλάσσονται από τα ακανόνιστα μέρη, και μετά τα κτυπούν και τα στεγνώνουν.

Διαφάνεια 35:

- ✓ Συνήθως τα εργοστάσια αυτά έχουν δύο ορόφους.
- ✓ Στο ισόγειο υπάρχουν δεξαμενές όπου τοποθετούνται τα δέρματα για να στεγνώσουν, να κοπούν και να συσκευαστούν.
- ✓ Σε ένα τμήμα του εργοστασίου κόβεται και τρίβεται ο φλοιός του πεύκου. Πριν το 1860 για τη δουλειά αυτή χρησιμοποιούνταν οι ανεμόμυλοι. Μετά το 1860 τα μεγαλύτερα βυρσοδεψεία θα χρησιμοποιήσουν ταυτόχρονα και μηχανές ατμού.

Διαφάνεια 61:

Στη διαφάνεια αυτή φαίνονται ενδεικτικά οι πρώτες οριζόντιες μηχανές, αργόστροφες με δύο «βαλάντια». Μάρκα «ΠΕΤΕΡ», εγγλέζικη ατμομηχανή (από την περίοδο Κορνηλάκη) Επίσης φαίνεται και η Βαρέλα ή «Μπουρέτο» που έβαζαν μέσα τα σολοδέρματα εμποτισμένα με υλικά όπως «Κεμπράκ» και μιμόζα, για να γίνει η δέψη...

Διαφάνεια 36 - 37:

Το σιδέρωμα είναι η πρώτη φάση της επεξεργασίας και γίνεται με μια μηχανή με κύλινδρο. Στα βαρέλια αυτά η λίπανση για να μαλακώσουν τα δέρματα και η βαφή τους. Στην τελική φάση της επεξεργασίας τους, τα δέρματα σιδερώνονται πάλι. Με το πάστρεμα, τελική μορφή επεξεργασίας, τα δέρματα γίνονται πιο στιλπνά. Στα δέρματα που προορίζονται για τον τύπο σαμουά γίνεται στο τέλος ένα ειδικό στίλβωμα.

Εξαγωγές συριανών δερμάτων που ήταν κατάλληλα για την κατασκευή παπουτσιών γινόντουσαν σε Τουρκία, Αίγυπτο, Βουλγαρία, Ρουμανία, Ρωσία. Ένα μέρος της παραγωγής χρησιμοποιούνταν στη Σύρο και στην υπόλοιπη Ελλάδα.

Διαφάνεια 38 - 39:

Θα κάνουμε μια σύντομη ιστορική αναδρομή στα Βυρσοδεψεία της Σύρου

1829

Ο χιώτης Π. Καλουτάς και λίγο αργότερα ο κρητικός Ε. Σαλούστρος θα ιδρύσουν τα πρώτα βυρσοδεψεία.

Το πρώτο εργοστάσιο Βυρσοδεψείας λέγεται ότι έκανε ετήσιο τζίρο 1.000.000 δρχ όταν ο προϋπολογισμός της ελεύθερης Ελλάδας ήταν μόλις 900.000 δρχ. τότε.

1834	<p>Βυρσοδεψείο Εμμανουήλ Σαλούστρου</p> <p>Ήταν το μεγαλύτερο βυρσοδεψείο μαζί με εκείνο του Καλουτά. Έκλεισε το 1937. Ο ιδρυτής Σαλούστρος έφερε στο νησί την πρώτη ατμομηχανή το 1856. Το κτίριο ήταν στην αρχή της οδού Μανδηλαρά (το πρώτο αριστερά). Το πρώτο δεξιά, όπως φαίνεται στη φωτογραφία, είναι το νηματοουργείο του Φουστάνου και πιο κάτω δεξιά φαίνεται το αέτωμα του μύλου Βέλτσου.</p> <p>Το 1941 το ακίνητο περιήλθε από δωρεά στο δήμο Ερμούπολης που το κατεδάφισε το 1941.</p> <p>Τμήμα της έκτασης του βυρσοδεψείου καταλήφθηκε από το μεταπολεμικό κτίριο του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων.</p>
1842	<p>Βυρσοδεψείο Παναγιώτη Καλουτά</p> <p>Στον ίδιο χώρο που είναι το εργοστάσιο του Λαδόπουλου λειτούργησε τα μεγάλο βυρσοδεψείο του Καλουτά μέχρι το 1895.</p>
1848	<p>Τα συριανά δέρματα έχουν εκτοπίσει τα γαλλικά από την οθωμανική αγορά. Το 1851 υπήρχαν 12 Βυρσοδεψεία.</p>
1852	<p><i>Μετά από δύο χρόνια παύουν να λειτουργούν τα επτά.</i></p> <p>Απασχολούν 200 έως 250 άτομα, χρησιμοποιούν 12 ανεμόμυλους, κατεργάζονται 30.000 δέρματα το χρόνο και παράγουν προϊόντα αξίας πάνω από 1.000.000 δρχ.</p>
1860	<p>Ξεπεράστηκε η κρίση. Τα πέντε μεγάλα βυρσοδεψεία της Σύρου απασχολούν 600 με 700 εργάτες, κατεργάζονται 70.000 με 80.000 δέρματα και παράγουν προϊόντα αξίας πάνω από 5.000.000 δρχ το χρόνο.</p>
1861-1864	<p>Ιδρύονται στη Σύρο 4 ατμόμυλοι.</p>
1876	<p>Νέα μεγάλη κρίση</p>
1891	<p>Πτώχευση</p>
1892	<p>Ανάκαμψη</p>
	<p>Αρχές 20ου αιώνα λειτουργούσαν επτά βυρσοδεψεία.</p> <p>Σιγά σιγά η βυρσοδεψία μετεξελίσσεται σε κλωστουφαντουργία.</p>

Διαφάνεια 40:

Θα δούμε κάποιες πληροφορίες για τα κυριότερα βυρσοδεψεία της Σύρου.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΠΑΠΑΔΑΜ: Ιδρύθηκε το 1872 και λειτούργησε μέχρι το 1938. Το σωζόμενο κτίριο είναι διώροφο, τετραγωνικής σχεδόν κάτοψης και επιμελημένης κατασκευής. Ενδιαφέρον παρουσίαζαν τα ξύλινα φουρούσια των μπαλκονιών και το γείσο με την οδοντωτή ταινία, που επιστέφει το κτίριο.

Οι πρόσφατες επεμβάσεις αλλοίωσαν σημαντικά τη φυσιογνωμία του κτιρίου.

Στεγάζει το σούπερ μάρκετ ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΚΟΡΝΗΛΑΚΗ - ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ: Χτισμένο στα 1881, σύμφωνα με την επιγραφή του στο μπαλκόνι. Άλλαξε πολλούς ιδιοκτήτες. Αναπαλαιώθηκε και παραχωρήθηκε στο Βιομηχανικό Μουσείο.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΜΠΟΥΡΙΤΗ: Εντελώς ιδιόμορφης κατασκευής κτίριο.

Κτίστηκε το 1910 από τον Θανάπουλο. Η μαρμαρίνη επιγραφή στην όψη μας πληροφορεί για το σημερινό ιδιοκτήτη: «Κτήμα Πίτσας Μπουρίτη»

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΜΑΚΡΟΥΛΑΚΗ: Στην οδό Ηρώων Πολυτεχνείου 64 σώζονταν το 1983 τα ερείπια από το παλιό βυρσοδεψείο του Μακρουλάκη.

Σήμερα στη θέση και αυτού του παλιού ερειπωμένου βυρσοδεψείου υπάρχει καινούργια τριώροφη οικοδομή.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΣΤΙΣ ΟΔΟΥΣ ΤΑΛΑΝΤΩΝ & ΗΡΩΩΝ ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ:

Παλαιό βυρσοδεψείο που τώρα δεν υπάρχει πια.

Διαφάνεια 42:

Στη Σύρο ξεκινά η ιστορία της αστικής τάξης και της «καπιταλιστικής» Ελλάδας. Εδώ εντοπίζεται και η αφετηρία της ιστορίας του εργατικού κινήματος με την ίδρυση σωματείων και με τον πρώτο απεργιακό αγώνα.

Τετάρτη 14 Φεβρουαρίου 1879: 400 με 500 εργάτες του ναυπηγείου ίδρυσαν επίσημα το «Αδελφικό Σύνδεσμο των Ξυλουργών του Ναυπηγείου Σύρου»

Οι εργάτες του ναυπηγείου κατέβηκαν σε απεργία λόγω της νομισματικής κρίσης.

Ακολούθησαν οι εργάτες των βυρσοδεψείων.

Διαφάνεια 43: Αιτήματα εργατών βυρσοδεψείων

- ο Αύξηση του μεροκάματου κατά 27%.
- ο Πληρωμή σε νόμισμα με βάση τη βασιλική διατίμηση.
- ο Κατάργηση της κουτουράδας (κατ' αποκοπή εργασία).
- ο Εξασφάλιση εργασίας για όλους τους εργάτες.
- ο Ελάττωση των ωρών εργασίας.
- ο Κατάργηση της δίωρης απασχόλησης της Κυριακής που ήταν αγγαρεία γιατί δεν πληρώνονταν.

Διαφάνεια 44: Αποτελέσματα απεργιών

A. Ναυπηγεία:

Έληξε προσωρινά στις 19 Φεβρουαρίου.

Κατέβηκαν σε νέα απεργία στις 27 Φεβρουαρίου που κράτησε 3 - 4 μήνες. Ο λόγος της νέας απεργίας ήταν οι απολύσεις των πρωταιτίων της απεργίας και αρκετών εργατών.

B. Βυρσοδεψεία:

Έγινε προσπάθεια λειτουργίας των βυρσοδεψείων με απεργοσπάστες. Η προσπάθεια απέτυχε, υπήρξαν συγκρούσεις με την αστυνομία και εντάθηκε η τρομοκρατία. Το απεργιακό κίνημα όμως δεν υποχώρησε και μετά από μια εβδομάδα αγώνων κατάφερε να επιβάλει τα αιτήματά του.

Μετά την επιστροφή όμως των εργατών οι εργοδότες κράτησαν τους μισούς εργάτες απολύοντας τους υπόλοιπους.

Μετά τη Σύρο οι απεργίες κατέκλυσαν την Ελλάδα.

Διαφάνειες 45-46-47: Συμπεραίνουμε λοιπόν ότι...

- Η Ερμούπολη ξεχωρίζει από όλα τα άλλα επαρχιακά κέντρα.
- Όλα τα κτίριά της εκφράζουν τους δύο ρυθμούς του 19ου αιώνα: το νεοκλασικό και το ρομαντικό.
- Τα βιομηχανικά της κτίρια έρχονται να εκφράσουν την κοινωνική αρχοντιά και οικονομική αίγλη του νησιού.

- 1879: 23 μεγάλα εργοστάσια στην Ερμούπολη (τα 16 είναι ατμοκίνητα)
- Σήμερα: 30 συγκροτήματα κτιρίων διασώζονται μέσα στην βιομηχανική - εμπορική ζώνη
- Τα περισσότερα έχουν εγκαταλειφθεί ή εξυπηρετούν άλλες χρήσεις
- Τι μένει σήμερα από τη βιομηχανική απογείωση του 19ου αιώνα στη Σύρο;

Το Νεώριο που λειτουργεί κάτω από καθεστώς ιδιωτικοποίησης και μια μικρή επιχείρηση, η ΤΕΡΛΑΝΑ, που στεγάζεται στο κτίριο της Πειραιϊκής - Πατραϊκής και που έχει εγκαταστήσει εκεί ένα σύγχρονο πλεκτήριο.

- Συνδυετικός κρίκος με το παρελθόν της παραμένουν για τον επισκέπτη τα φημισμένα της τοπικά προϊόντα.

Διαφάνεια 48: Προτείνουμε λοιπόν

Ανάδειξη της αρχιτεκτονικής και βιομηχανικής κληρονομιάς της πόλης μέσα από ποικίλες δράσεις:

- Εκπαιδευτικά προγράμματα από το Βιομηχανικό Μουσείο και το Κέντρο Τεχνικού Πολιτισμού Ερμούπολης.
- Ανασύλωση των κτιρίων της βιομηχανικής ζώνης (μνημεία αρχιτεκτονικής)
- Έργα που θα λειτουργήσουν ως συνεκτικοί αρμοί για την αξιοποίηση των κτιρίων όχι μόνο μουσειακά αλλά και πρακτικά (πολυχώροι πολιτισμού, στέγαση υπηρεσιών, κ.λ.π.). Έτσι θα δωθεί ρεαλιστική λύση και στο πρόβλημα στέγασης των πολιτιστικών εκδηλώσεων των σχολείων μας.
- Και μια τελευταία επισήμανση...Πολλές φορές αναρωτηθήκαμε πότε θα στηθεί κοντά στο Βιομηχανικό Μουσείο το μνημείο του αφανούς εργάτη που πότισε με τον ιδρώτα και το αίμα του το θαύμα της βιομηχανικής απογείωσης στη Σύρο. Το προτείνουμε στο δήμο Ερμούπολης και πιστεύουμε ότι εσείς συμφωνείτε..